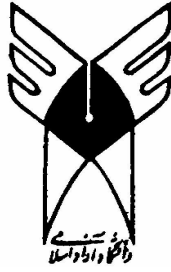

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش برنامه ریزی درسی

عنوان :

**بررسی تأثیر خودکارآمدی دانش آموزان در مشارکت آنان
در امور مدارس راهنمایی دخترانه دولتی شهر تهران**

استاد راهنما :

دکتر فرشته کردستانی

استاد مشاور :

دکتر رکسانا نصیری علی آبادی

پژوهشگر :

معصومه تاجیک

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به :

همراه خوب زندگیم که صبر و بردباری و
فداکاریش موفقیت را برایم به ارمغان آورد .

" الهی خورشید زندگیش بی غروب باد "

و تقدیم به :

فرزندان دلبندم با اینکه بسیاری از اوقاتی که
صرف ادامه تحصیل و این پژوهش نمودم
متعلق به آنها بوده و محبت مادری را بطور
کامل نثارشان نکردم اما شکوفه های لبخند
شان همواره آرام بخش زندگیم است

" الهی بهار زندگیشان بی پائیز باد "

تقدیر و تشکر

در ابتدا خدای بزرگ را شاکرم که باز هم به
من فرصت یادگیری و آموختن را عنایت
فرمود و رسیدن به این مرحله از زندگی را
در تقدیرم قرار داد.

از استاد بزرگوارم سرکار خانم فرشته
کردستانی نهایت سپاسگزاری و قدردانی
را دارم که دلسوزانه و صبورانه مرا در این
راه هدایت کردند و وقت و اطلاعاتشان را
در اختیارم گذاشتند.

همچنین از سرکار خانم دکتر رکسانا نصیری
علی آبادی که مشاوره عالمانه ایشان گره
گشای مشکلات حقیر در انجام این
پایان نامه بوده، کمال سپاس را دارم.

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

- اینجانب معصومه تاجیک دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نایبوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۸۴۹۴۳۹۰۰ در رشته علوم تربیتی - برنامه ریزی درسی که در تاریخ ۱۳۹۰/۴/۷ از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی تأثیر خودکارآمدی دانش آموزان در مشارکت آنان در امور مدارس راهنمایی دخترانه دولتی شهر تهران با کسب نمره ۱۹/۵۰ و درجه عالی دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می شوم:
- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
  - این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
  - چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
  - چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: معصومه تاجیک

تاریخ و امضاء:

۱۳۹۰/۵/۴

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۰/۴/۷

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم معصومه تاجیک از پایان نامه
خود دفاع نموده و با نمره ۱۹/۵۰ بحروف نوزده و پنجاه صدم
و یا درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

	چکیده
	فصل اول : کلیات طرح
۲	مقدمه
۴	بیان مسئله
۶	اهداف تحقیق
۶	اهمیت و ضرورت پژوهش
۷	فرضیه های تحقیق
۸	تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها و واژه های کلیدی
۱۰	روش تحقیق
۱۰	قلمرو تحقیق
۱۰	جامعه آماری و حجم نمونه
۱۱	محدودیت ها و مشکلات تحقیق
	فصل دوم : مطالعات نظری
۱۳	خودکارآمدی
۱۳	مقدمه
۱۴	مفهوم خود کارآمدی
۱۶	تعریف خودکارآمدی
۱۸	مفهوم خود
۱۹	خودباوری
۲۰	ماهیت و ساختار خودکارآمدی
۲۲	خود-کار آرائی چیست ؟
۲۲	نقش خود - کارائی
۲۳	مراحل رشد خودکارآمدی در گستره زندگی
۲۶	خودکارآمدی و تفاوت های سنی و جنسی
۲۷	منابع خودکارآمدی
۳۰	راههای افزایش خودکارآمدی
۳۱	خود کارآمدی و تنظیم عملکرد انسان
۳۴	ابعاد خودکارآمدی
۳۶	شاخص های افراد خودکارآمد
۳۷	پیامدها و نتایج خودکارآمدی
۳۹	دیدگاههای مختلف و خود کارآمدی
۴۰	مشارکت
۴۰	مقدمه
۴۲	مفهوم مشارکت
۴۳	تعریف لغوی مشارکت
۴۴	تعریف توصیفی مشارکت
۴۵	تاریخچه مشارکت
۴۸	فلسفه مشارکت
۵۰	مشارکت از زبان قرآن
۵۱	مشارکت از نظر دین اسلام
۵۲	انواع گوناگون مشارکت
۵۳	پیش نیازهای مشارکت
۵۴	درجات مشارکت
۵۵	دامنه مشارکت
۵۵	قلمرو مشارکت
۵۵	کاربرد عمومی مشارکت
۵۶	مدیریت مشارکت جویانه در آموزش و پرورش
۵۸	مشارکت وظیفه مدیران

۵۸	تعریف گروه
۵۹	انواع گروه
۶۱	دلایل تشکیل گروه
۶۱	تامین هدف
۶۱	عوامل موثر بر عملکرد گروه
۶۲	مراحل رشد مشارکت در کارها
۶۳	معرفی مشارکت گروهی دانش آموزان
۶۹	نقش برنامه ها و فعالیت های گروهی در تربیت دانش آموزان
۷۰	آثار و پیامدهای مشارکت
۷۱	پیامد های افزایش و کاهش مشارکت در زمینه های مثبت و منفی کار
۷۲	تاثیر فعالیت های گروهی در جامعه پذیری دانش آموزان
۷۳	تاثیر فعالیت های گروهی در فرهنگ پذیری دانش آموزان
۷۳	تاثیر فعالیت های گروهی بر رشد شخصیت دانش آموزان
۷۴	راهکار های افزایش مشارکت دانش آموزان در امور مدرسه
۷۵	پیشینه پژوهش
۸۴	جمع بندی
	فصل سوم : روش شناسایی تحقیق (متدولوژی)
۸۶	مقدمه
۸۶	نوع روش تحقیق
۸۷	جامعه آماری و حجم نمونه
۸۷	حجم نمونه و روش اندازه گیری
۸۷	ابزار جمع آوری اطلاعات
۸۸	روایی و پایایی
۸۹	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
	فصل چهارم : تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق
۹۱	مقدمه
۹۱	بخش آمار توصیفی
۹۸	بخش آمار استنباطی
	فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۰۷	خلاصه پژوهش
۱۰۸	یافته ها
۱۱۰	بحث و نتیجه گیری
۱۱۳	پیشنهادات حاصل تحقیق
۱۱۵	پیشنهادات برای تحقیقات آینده
۱۱۶	منابع فارسی
۱۲۱	منابع انگلیسی
۱۲۳	ضمائم
	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول شماره ۴ - ۱ توزیع فراوانی نمونه بر حسب منطقه	۹۲
جدول شماره ۴-۲ توزیع شاخص های مرکزی نما، میانه و میانگین در مورد داده های پرسشنامه خودکارآمدی و مشارکت	۹۳
جدول شماره ۴-۳ آزمون K-S برای نرمال بودن توزیع نمرات مربوط به هر یک از متغیرهای تحقیق	۹۳
جدول ۴-۴ شاخص های توصیفی مربوط به متغیرهای خودکارآمدی و مشارکت در امور مدرسه	۹۸
جدول ۴-۵ آزمون K-S برای مقایسه فراوانی مشاهده شده و مورد انتظار در مورد فرضیه اول تحقیق	۹۸
جدول شماره ۴-۶ آزمون K-S برای مقایسه فراوانی مشاهده شده و مورد انتظار در مورد فرضیه دوم تحقیق	۹۹
جدول شماره ۴-۷ آزمون کای اسکور برای مقایسه فراوانی مشاهده شده و مورد انتظار در مورد فرضیه سوم تحقیق	۱۰۰
جدول ۴-۸ آزمون K-S برای مقایسه فراوانی مشاهده شده و مورد انتظار در مورد فرضیه چهارم تحقیق	۱۰۱
جدول ۴-۹ نتایج آزمون T همبسته برای مقایسه میانگین های نمرات خودکارآمدی و مشارکت فرهنگی	۱۰۲
جدول ۴-۱۰ نتایج آزمون T همبسته برای مقایسه میانگین های نمرات خودکارآمدی و مشارکت هنری	۱۰۲
جدول ۴-۱۱ نتایج آزمون T همبسته برای مقایسه میانگین های نمرات خودکارآمدی و مشارکت علمی	۱۰۳
جدول ۴-۱۲ نتایج آزمون T همبسته برای مقایسه میانگین های نمرات خودکارآمدی و مشارکت اجتماعی	۱۰۳
جدول ۴-۱۳ نتایج آزمون های کای اسکور برای فرضیه اصلی: خودکارآمدی بر میزان مشارکت در امور مدرسه	۱۰۴
جدول ۴-۱۴ نتایج آزمونهای T همبسته برای مقایسه میانگین های خودکارآمدی و مشارکت در امور مدرسه	۱۰۵

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

۹۲	نمودار ۱-۴ (نمایش دایره ای توزیع فراوانی بر حسب منطقه)
۹۴	نمودار ۲-۴ منحنی نرمال توزیع نمرات مربوط به مشارکت فرهنگی
۹۵	نمودار ۳-۴ منحنی نرمال توزیع نمرات مربوط به مشارکت هنری
۹۶	نمودار ۴-۴ منحنی نرمال توزیع نمرات مربوط به مشارکت علمی
۹۷	نمودار ۵-۴ منحنی نرمال توزیع نمرات مربوط به مشارکت اجتماعی

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی تاثیر خودکارآمدی دانش آموزان دختر بر مشارکت آنان در امور مدارس پایه سوم راهنمایی شهر تهران می باشد . در این راستا اهداف فرعی شامل تاثیر خودکارآمدی دانش آموزان بر مشارکت در امور فرهنگی ، امور هنری ، امور علمی و امور اجتماعی تعریف و پنج فرضیه هم منطبق بر اهداف تدوین گردیده است . پژوهش حاضر توصیفی از نوع پیمایشی می باشد و از بین کلیه دانش آموزان دختر شهر تهران تعداد ۳۰۲ نفر با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شده و به کمک دو پرسشنامه اطلاعات مورد نیاز جمع آوری و به کمک نرم افزار SPSS و روش های آمار توصیفی (میانگین ، نما و ....) و آمار استنباطی (K_S ، t همبسته و ....) داده ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است . نتایج بیانگر آن است که خودکارآمدی دانش آموزان بر مشارکت آنان در امور فرهنگی ، امور هنری ، امور علمی و امور اجتماعی تاثیر دارد .

واژگان کلیدی : خودکارآمدی ، مشارکت امور فرهنگی ، امور هنری ، امور علمی و امور اجتماعی تعلیم و تربیت .

فصل اول

كليات طرح

مقدمه

در گذشته در تئوری‌های مختلف مربوط به توسعه به اهمیت و نقش مشارکت توجه خاصی شده بود و بسیاری از اندیشمندان نقش مشارکت را در گسترش و توسعه سیاسی انکارناپذیر می‌دانستند. مثلاً ارگانسکی^۱ توسعه سیاسی را در استفاده هر چه بیشتر مردم در امور مملکت و مشارکت فعال آنان جهت پیشبرد اهداف جامعه می‌بیند. آلموند و پای همکاری و مشارکت و سعی در انجام کار دسته جمعی را به جای فردگرایی از رفتارهای مناسب افراد در نظام‌های مناسب و در نظام‌های توسعه یافته می‌دانند. همچنین لوسین پای^۲ در کتابهای فرهنگ سیاسی و توسعه سیاسی و ارتباطات شرط توسعه را منوط به گذر موفقیت‌آمیز نظام‌های سیاسی از شش بحران می‌داند که یکی از آنها بحران مشارکت است، اما رشد و توسعه اینگونه رفتارهای اجتماعی مستلزم آموزش افراد جامعه می‌باشد. بنابراین نقش نهاد آموزش به منزله نهادی اصلی در راستای فراگیری امر مشارکت، امری انکارناپذیر است. (ملکی، ۱۳۸۰)

اثر بخشی و کارایی مدرسه هدفی است که تمام کوشش‌های مدرسه در راستای آن صورت می‌گیرد. تحقق بخشیدن به این هدف بیش از هر چیز دیگر در گرو مدیریت صحیح برای بهره‌برداری کامل از منابع مادی و انسانی بشمار می‌آیند، زیرا اثر بخشی تمامی برنامه‌های آموزشی در تربیتی که از سوی مسئولین نظام آموزشی طراحی و جهت اجرا به مدرسه ابلاغ می‌شود، وابسته به دانش‌آموزان مدرسه می‌باشد، لذا انتظار می‌رود مدیران مدرسه در پی جلب مشارکت دانش‌آموزان مدرسه و اعطای مسئولیت به آنان از تمام امکانات، نوآوری‌ها و خلاقیت، تفکر و اندیشه‌های آنان در بهبود و پیشرفته تحصیلی و تربیتی دانش‌آموزان بهره بگیرند. مفهوم خودکارآمدی از نظریه شناختی اجتماعی بندورا نشأت گرفته است. طبق این مفهوم عقاید شخصی در مورد قدرت و فعالیت مؤثر وی بر حوادث در رفتارهای او تأثیرگذار است. (استراتون و هیز^۳، ۱۹۹۳)

بطور کلی مفهوم خودکارآمدی به اطمینان افراد از توانایی خود در برخورد با مسائل، مشکلات و تکالیف اشاره می‌کند. انسان زمانی که برای انجام کاری در خود قابلیت‌های انجام آن را کارا دید و اطمینان برای انجام آن کار را حس کرد، بیشتر با آن تکلیف مشغول بوده و وقت بیشتری برای انجام آن صرف نموده و نهایتاً به نتیجه بهتری دست پیدا می‌کند. بطور کلی ادراک فرد از خود بر تفکر انگیزش عملکرد و هیجانات فرد تأثیر می‌گذارد. (پروین، ۱۳۷۴)

بندورا معتقد است که در میان ابعاد مختلف شناخت از خود شاید هیچکدام از مفاهیم به اندازه خودکارآمدی مؤثر نیست (بندورا، ۱۹۸۶). همچنین وی معتقد است خودکارآمدی نقش مرکزی

^۱ - organ ski

^۲ - Lucian pie

^۳ - Stratton Hayes

در فرایندهای انگیزشی و اکتسابات عملکردی فرد دارد و قضاوت‌های خودکار آمدی تعیین می‌کنند که فرد روی یک تکلیف چقدر تلاش کرده و پافشاری خواهد کرد. فرد دارای خود کارآمدی قوی تلاش زیادی روی تکالیف چالش‌انگیز برای کسب موفقیت انجام خواهد داد، در حالیکه افراد با خودکارآمدی ضعیف تلاششان قابل توجه نبوده و یا بعد از شروع هر عملی دست از تلاش خواهند کشید. (سندی هالند، ۱۹۹۸)

بیان مسئله

مشارکت و با هم عمل کردن و شرکت کردن متقابل از اصول اولیه آموزشی است که زمینه‌های پیشرفت و توسعه آموزشی را فراهم می‌آورد، امروزه بدون در نظر گرفتن اصل مشارکت در آموزش و پرورش هر برنامه‌ای اگر چه کیفی به هدف نخواهد رسید. یکی از مهمترین و بارزترین جنبه‌های مشارکت این است که علاوه بر تشویق دانش‌آموزان به حداکثر تلاش نیروی ابتکار و خلاقیت و سازندگی آنها را نیز شکوفا می‌کند. مشارکت شوق به کار گروهی و مسئولانه ایجاد می‌کند. مشارکت یک فراگرد سهیم کردن و سهیم شدن دانش‌آموزان در امور است، که این امور انگیزش (خودکارآمدی) را نیرومند می‌کند. زیرا دانش‌آموزان احساس می‌کنند که مورد پذیرش هستند. مشارکت احساس همبستگی و تعلق خاطر نسبت به هدف‌ها را ایجاد می‌کند.

با توجه به تحولات عمده‌ای که پیرامون آموزش و پرورش از قبیل تحول جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی و جامعه رقابتی به جامعه همیاری بوجود آمده، تأثیر عمده‌ای بر وظایف و اهداف و ساختار آموزش و پرورش داشته و خواهد داشت، با این وصف الگوهای قدیمی تعلیم و تربیت و سبک کلاسیک و سنتی در آموزش و پرورش به وضوح ناکارایی خود را نشان داده است. علاوه بر آن در حال حاضر دانش‌آموزان، خود را دور افتاده و در انزوا احساس می‌کنند، در حالیکه اکثر آنان خواهان آزادی اختیار و مشارکت بیشتر در تصمیم‌گیری‌ها هستند. بنابراین به منظور پایان دادن به احساس انزوا و ناامیدی در میان دانش‌آموزان و پذیرش و دگرگونی، باید مشارکت دانش‌آموزان تضمین گردد.

همچنین طبق نظریه شناختی - اجتماعی بندورا، انسان به عنوان موجودی فعال بوده که بر رویدادهای زندگی خود تأثیرگذار است. انسان نه صرفاً تحت تأثیر نیروهای درونی است و نه فقط از محرک‌های بیرونی تأثیر می‌پذیرد، بلکه او بطور فعال در انگیزه‌ها و اعمال خویش نفوذ دارد. (بندورا، ۱۹۹۳)

خود کارآمدی یا خود اثربخشی قضاوت فرد است در مورد اینکه تا چه حد می‌تواند از عهده انجام تکالیفی خاص برآید و به گونه‌ای مفید و مؤثر عمل کند. بندورا معتقد است که ادراک خود کارآمدی با حداقل سه شاخص رفتاری عمده بیان می‌شود. این سه شاخص عبارتند از: ۱- رفتار رویکرد در مقابل اجتناب ۲- کیفیت عملکرد رفتاری در حیطه هدف ۳- استقامت در رویارویی با مانع یا تجربیات ناخوشایند.

افراد با خودکارآمدی سطح بالا بر روی امور کنترل بیشتری دارند و عدم اطمینان کمتری را تجربه می‌کنند. (هرگنهان و السون، ۱۳۸۲)

پایین بودن سطح خودکارآمدی در برخورد با موقعیت‌های تنش‌زا احساس درماندگی و بی-ارزشی را به دنبال داشته و در نهایت منجر به تسلیم شدن فرد در مقابل موانع در رویدادهای فشارزا می‌شود.

همچنین در جامعه نوپای کنونی ما به ویژه بعد از انقلاب اسلامی که در راه دستیابی به اهداف بعد از انقلاب منابع انسانی تنها منبع مطمئن قابل دسترس می‌باشد، در این میان نوجوانان و جوانان خودکارآمد بیش از سایرین حائز اهمیت هستند با توجه به تأثیراتی که خودکارآمدی میتواند در افزایش و کاهش دانش‌آموزان برای دستیابی به اهداف خود و مقاومت در برابر مشکلات و افزایش نگرش درون آنها و در نهایت افزایش عملکرد تحصیلی آنها داشته باشد، لذا شناسایی دانش‌آموزان خودکارآمد و نوع انگیزش آنان از اهم اهداف نظام آموزش و پرورش حال حاضر می‌باشد. پژوهش حاضر در همین راستا طرح شده است و پژوهشگر به دنبال پاسخ به این سؤال اساسی است که آیا خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور مدرسه تأثیر دارد یا خیر؟

اهداف تحقیق

هدف کلی: بررسی تأثیر خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت آنان در امور مدرسه .

اهداف جزئی:

- ۱- بررسی تأثیر خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور فرهنگی مدرسه .
- ۲- بررسی تأثیر خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور هنری مدرسه .
- ۳- بررسی تأثیر خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور علمی مدرسه .
- ۴- بررسی تأثیر خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور اجتماعی مدرسه

اهمیت و ضرورت پژوهش

جامعه آینده ما بیش از هر زمان دیگر نیازمند روابط بین فردی و گروهی سالم و دارای حس مشارکت و مسئولیت می‌باشد. تأمین نیازهای آتی باید از هم اکنون مورد توجه قرار گیرد. استفاده و توانایی برای پذیرش ویژگی‌های مشارکت و همکاری در بین دانش‌آموزان وجود دارد و تلاش در جهت تقویت عوامل و زمینه‌ها می‌تواند عملاً شکوفایی هر چه بیشتر دانش‌آموزان را فراهم کند. با گسترش مشارکت دانش‌آموزان در اداره امور مدرسه، می‌توان محیط آموزشی سالمی را فراهم آورد که در آن دانش‌آموزان یگانگی و هماهنگی بیشتری با محیط احساس نموده و در رشد کیفی و فضای آموزشی خود سعی بیشتری نمایند و نظم و مقررات آن را بهتر بپذیرا شوند. هرگاه

نوجوانان در جریان تجاربی مشترک با یکدیگر قرار گیرند، به معانی مفاهیم اجتماعی پی خواهند برد.

همچنین از جمله مهمترین مفاهیم مورد بحث در روانشناسی شخصیت^۴، مفهوم خودکارآمدی است که از آغاز مطالعات شخصی افراد خلاق مورد توجه محققان قرار گرفته است. قضاوت‌های افراد در مورد توانایی‌هایشان مسیر فعالیت آنها را مشخص و سازماندهی می‌کند. (بندورا، ۱۹۸۶) انسان‌ها با الگوها یا قالب‌های مشخصی که خود خلق می‌کنند، به دنیای درونی خویش و حوادث بیرونی معنا می‌بخشند، اینکه چگونه این باورها می‌تواند دنیای روان‌شناختی مختلفی را در افراد ایجاد کند و آنها را در موقعیت‌های مشابه به تفکر و احساس و عمل متفاوتی هدایت نماید، موضوع مهم و با اهمیتی است. (حسن‌آبادی، ۱۳۸۰)

پژوهش حاضر در صدد است که از طرفی به بررسی مشارکت دانش‌آموزان در امور مدرسه که آینده‌سازان جامعه هستند را مورد بررسی قرار دهد تا در راستای این پژوهش و دیگر پژوهش‌های مرتبط این امکان فراهم گردد که در دنیای پیچیده امروز مسئولین امر توجه بیشتری به افراد به عنوان صاحبان تفکر و اگرآ نموده و از طرف دیگر راههای افزایش خودکارآمدی در دانش‌آموزان و نیز بهینه‌سازی روش‌های تدریس به تدوین و ارائه برنامه‌های آموزشی که پرورش ویژگی‌های خودکارآمدی را افزایش می‌دهد کمک کنند، زیرا پیشرفت علوم مدیریت و رهبری در جامعه امروز مرهون مشارکت و باوروری استعدادها و توانایی‌های افراد است، لذا هرگونه پژوهش در حوزه مشارکت بویژه در مورد خودکارآمدی و نگرش افراد درباره فعالیت‌های خود در انجام امور ضرورت پیدا می‌کند.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی: خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور مدرسه تأثیر دارد.

فرضیه‌های فرعی:

- ۱- خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور فرهنگی تأثیر دارد.
- ۲- خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور هنری تأثیر دارد.
- ۳- خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور علمی تأثیر دارد.
- ۴- خودکارآمدی دانش‌آموزان بر مشارکت در امور اجتماعی تأثیر دارد.

تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها و واژه‌های کلیدی

تعاریف نظری:

- **خودکارآمدی:** خودکارآمدی ارزشیابی شخصی دانش‌آموزان از قابلیت‌های عملکردی که بر روی یک تکلیف خاص اشاره می‌کند، می‌باشد. یعنی آیا آنها توان موفق شدن در آن تکلیف را دارند یا خیر؟ (بندورا، ۱۹۸۲)

- **مشارکت** : مشارکت تعلق به گروه خاص و شرکت فعال در امور آن گروه را می رساند و به فعالیت اجتماعی نظر دارد . همکاری ، همیاری و همبستگی در امور گروه مصداق های مشارکت می باشند . (سارو خانی ، ۱۳۷۱)
- **مشارکت فرهنگی** : مشارکت فرهنگی به معنای اثرات مثبت برنامه ها و فعالیت های گروهی و تربیتی در تکوین شخصیت ، پرورش اخلاق اجتماعی ، شکل گیری فرهنگ مذهبی صحیح و تقویت اعتقادات و باور های فرهنگی می باشد . (ملکی ، ۱۳۸۰)
- **مشارکت علمی** : برگزاری المپیاد های ریاضی ، فیزیک ، شیمی ، کامپیوتر ، زیست شناسی و سایر موارد به صورت گروهی و سنجش رتبه های هر آموزشگاه نسبت به سایر تیمها و یا استفاده از منابع علمی به صورت جمعی مانند داشتن برنامه ی استفاده از کتابخانه و ارائه گزارش در جمع مصداق های مشارکت علمی است . (ملکی ، ۱۳۷۹)
- **مشارکت هنری** : شرکت در مسابقات هنری ، سرود ، تئاتر ، نمایش عروسکی ، هنرهای تجسمی و دستی ، عکاسی و غیره به عنوان مصداق های مشارکت هنری مطرح هستند . (ملکی ، ۱۳۷۹)
- **مشارکت اجتماعی** : انتقال مجموعه اعتقادات ، رسوم و اخلاق و ارزشها ، رفتارها و هنجارها به نسل جدید ، مفهوم مشارکت اجتماعی را در بر می گیرد . (علاقه بند ، ۱۳۸۵)

تعریف عملیاتی واژه ها:

- **خودکارآمدی** : در این پژوهش عبارت است نمره ای که آزمودنی در مقیاس ۱۱ مؤلفه ای کسب می نماید . این مؤلفه ها از جمله شامل شدت اطمینان فرد به خود ، آزمودن کار آمدن با موقعیت های مشکل ، احساس عزت نفس ، خود ارزشمندی ، کفایت ، کارایی ، ادراک از توانایی ها در تولید و تنظیم داده ها ، باور نسبت به لیاقت و توانایی کنترل اعمال و حوادث مؤثر بر زندگی می باشد . که از طریق پرسشنامه ۳۰ سئوالی با درجه بندی لیکرت اندازه گیری شده است .
- **مشارکت** : در این پژوهش مشارکت عبارت است از چهار مؤلفه اصلی فعالیت در امور فرهنگی ، فعالیت در امور هنری ، فعالیت در امور علمی و فعالیت در امور اجتماعی می باشد . که جهت آزمون آن از پرسشنامه بیست سئوالی استفاده شده است . **لذا** :
مشارکت در امور فرهنگی از طریق سؤالات شماره ۴ ، ۹ ، ۱۰ ، ۱۷ ، ۱۸ ، سنجیده شده است .
مشارکت در امور هنری از طریق سؤالات شماره ۱ ، ۲ ، ۳ ، ۱۶ ، ۲۰ ، سنجیده شده است .
مشارکت در امور علمی از طریق سؤالات شماره ۵ ، ۶ ، ۷ ، ۱۲ ، ۱۹ ، سنجیده شده است .

مشارکت در امور اجتماعی از طریق سؤالات شماره ۸، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵ سنجیده شده است

روش تحقیق

روش تحقیق از نوع توصیفی پیمایشی و در سطح تحقیقات کاربردی است. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه تعیین خودکار آمدی با مؤلفه های اطمینان فرد به خود، عزت نفس، کنار آمدن با مشکل، خود ارزشمندی، کفایت، ادراک، کارایی، لیاقت ها و اعمال کنترل و پرسشنامه تعیین میزان مشارکت در امور مدرسه با مؤلفه های چهارگانه فرهنگی، هنری، علمی و اجتماعی باشد.

قلمرو تحقیق

به لحاظ زمانی قلمرو تحقیق محدود به سال ۹۰-۸۹ بوده و به لحاظ مکانی و جغرافیایی شهر تهران را در بر می گیرد از آنجا که جامعه شهر تهران نامحدود می باشد محقق در سال ۱۳۸۹ اقدام به نمونه گیری از شیوه تصادفی خوشه ای نموده و از مناطق شمال، جنوب، غرب، شرق و مرکز هر کدام یک منطقه و از هر منطقه ۲ مدرسه و از هر مدرسه کلیه دانش آموزان پایه سوم راهنمایی را به شیوه تصادفی انتخاب نموده است.

جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری پژوهش ۱۴۰۰ نفر دانش آموزان مدارس راهنمایی دولتی شهر تهران می باشد که بر اساس جدول مورگان تعداد ۳۰۲ نفر بعنوان حجم نمونه تعیین گردیده است.

محدودیتها و مشکلات تحقیق

محدودیت ها:

الف/ محدودیت های خارج از اختیار محقق:

- دشواری دسترسی به اعضای گروه نمونه و با توجه به سخت گیری های درسی و انضباطی مدرسه .
- بی علاقهگی پاسخگویان نسبت به امر تحقیق و عدم تمایل به بازگرداندن به موقع پرسشنامه ها .
- محدودیت زمانی و مالی .

- عدم همکاری مسئولین مدارس با توجه به اینکه جمع آوری اطلاعات تا ماه های پایانی سال تحصیلی ادامه یافت و به امتحانات نزدیک شد .

ب/ محدودیت های در اختیار محقق:

- محدود کردن نمونه به شهر تهران ؛
- محدود کردن مشارکت در مدرسه در چهار سطح امور فرهنگی، هنری، علمی و اجتماعی ؛
- محدود کردن شیوه جمع آوری اطلاعات به پرسشنامه ؛
- محدود کردن جامعه به پایه سوم ؛
- محدود کردن جامعه به جنس دختر.

فصل دوم

مطالعات نظری